

STATSBORGERSKAB

At være dansk statsborger indebærer, at du har fulde og lige juridiske rettigheder og pligter i Danmark. Institut for Menneskerettigheder mener, at det ikke kun gælder juridiske rettigheder, men også emotionelle. Det betyder, at du som dansk statsborger har ret til, ikke bare juridisk at være, men også at føle dig, som en del af samfundet. Politiker Søren Pind har udtrykt det på en lidt anden måde: "Er man dansk statsborger, er man dansk". Men statsborgerskabet er ikke noget, alle kan tage for givet. Den danske lovgivning kan tilsigtet eller utilsigtet sætte statsborgere i klemme, og den giver også mulighed for at fratage visse danske statsborgere deres statsborgerskab som en del af en straf.

INDFØDSRET OG STATSBOGERSKAB

Grundlaget for dansk statsborgerskab findes i Indfødsretten fra 1776 og Grundloven fra 1849. Indfødsretten fra 1776 er den første lov om statsborgerskab. Her fremgår det, at Dansk Vestindien er en del af staten (læs: Danmark), og at indfødte dér regnes som indfødte på lige fod med indfødte i andre dele af staten. Grundloven fra 1849 og kolonialloven for Dansk Vestindien fra 1852 og 1863 skabte forskel i lovgivning mellem moderland og koloni, hvilket betød, at loven blev udmøntet forskelligt de to steder. Dansk Vestindien var f.eks. ikke repræsenteret i Rigsdagen. Den nye straffelov fra 1866 kom heller ikke til at gælde for Dansk Vestindien, hvor den forældede Danske Lov af 1683 blev anvendt.

"Lige ved Indfødte skal videre agtes og ansees alle de af fremmed Fødsel, som allerede ere og besidde [...] Jordegods eller andre faste Eyendomme [...] i Danmark, Jern- eller andre Værker og Eyendomme i Norge, Jordegods i Holsten, samt Plantager paa Vores vestindiske Øer."

Indfødsretten, 1776

Dannebrog, Statsfængslet i Horsens, 2011.

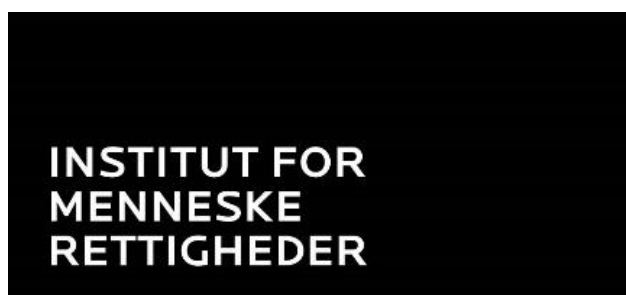
RET TIL STATSBOGERSKAB

"Statsborgerskab – eller indfødsret, som det også hedder i Danmark – forudsætter en tilknytning mellem borger og stat. Statsborgerskab betyder, at en person har fulde og lige rettigheder i staten. Ud over det retlige aspekt kan et statsborgerskab også have stor følelsesmæssig betydning. Det kan give en følelse af at høre til i en stat, og sikkerhed for, at man har en stat, der vil beskytte en. Det sender også et signal til omgivelserne om, at man hører til i en bestemt stat."

Institut for Menneskerettigheder, 2017

"FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne fastslår, at alle har ret til et statsborgerskab. Det betyder selvfølgelig ikke, at enhver har ret til et dansk statsborgerskab. Men dansk lovgivning kan blive bedre."

Institut for Menneskerettigheder, 2017

HVAD ER STATSBOGERSKAB?

Man kan blive dansk statsborger ved at fødes som statsborger eller ved lov. Det kaldes naturalisation. At være dansk statsborger, eller at have dansk indfødsret, betyder at der er en tilknytning mellem borger og stat. En dansk statsborger har fulde og lige rettigheder i staten. Et statsborgerskab giver en følelse af at høre til og sikkerhed for, at staten vil beskytte en. Det sender også et signal om, at man hører til i en bestemt stat. Men man kan miste sit statsborgerskab. Enten ved at overtræde straffelovens §§ 12 og 13, der handler om forbrydelser med statens sikkerhed, eller hvis man i forbindelse med naturalisation har afgivet urigtige oplysninger.

“Du kan miste dit danske statsborgerskab, hvis du:

- Bliver dømt for forbrydelser mod statens sikkerhed eller selvstændighed efter straffelovens paragraffer.

Du kan dog ikke få frakendt dit statsborgerskab, hvis du derved bliver statsløs.”

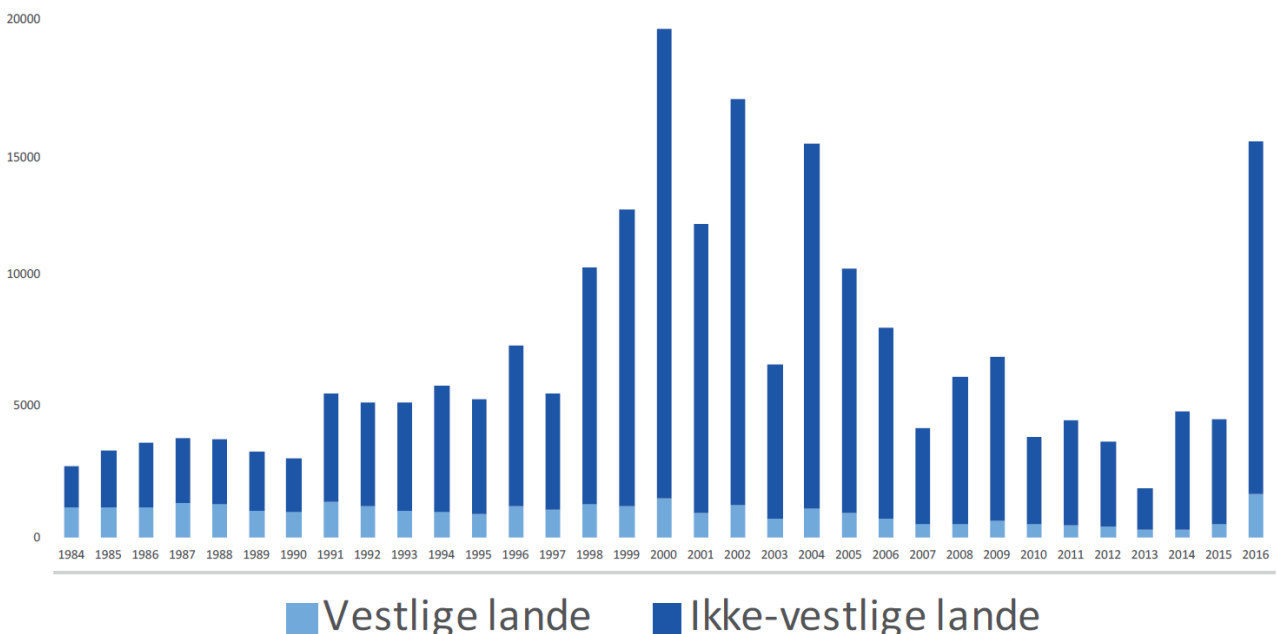
Borger.dk, 2017

”§8A. Den, der i forbindelse med sin erhvervelse af dansk indfødsret har udvist svigagtigt forhold, herunder ved forsætligt at afgive urigtige eller vildledende oplysninger eller fortie relevante oplysninger, kan ved dom frakendes indfødsretten, hvis det udviste forhold har været bestemmende for erhvervelsen.”

Lov om dansk indfødsret, 2004

NYE DANSKE STATSBOGERSKABERE 1979-2016

Danmarks Statistik har siden 1979 opgjort antallet af nye danske statsborgere. I perioden frem til 2016 har 248.147 personer fået dansk statsborgerskab efter indfødsretsloven. De første år kom de fleste nye statsborgere oprindeligt fra vestlige lande, men siden har dette ændret sig markant, og i alt er ca. 83,5% af samtlige nye statsborgere 1979-2016 oprindeligt fra ikke-vestlige lande.

Tildelte danske statsborgerskaber 1984-2016. Danmarks Statistik: www.statistikbanken.dk

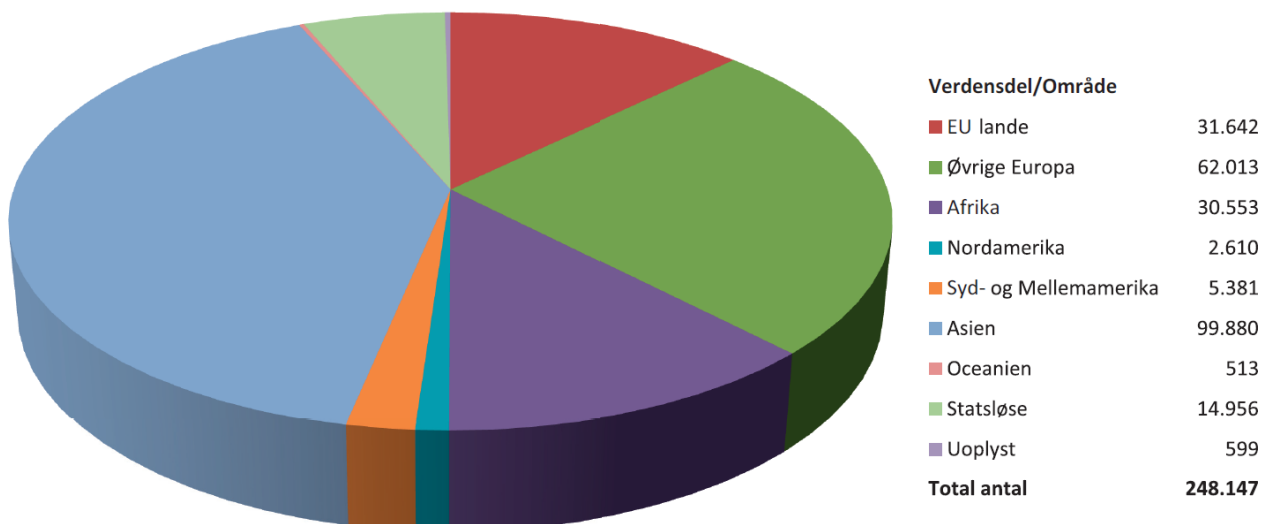
Forklaring til graf:

Vestlige lande: De 27 EU-lande samt Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand.

Danmarks Statistik har i februar 2017 ændret opgørelsesmetode. Det betyder, at statsborgerskaber tildelt sidst på et år først tælles med i statistikken det efterfølgende år. Det vil betyde en forskydning ml. de enkelte år, specielt ml. 2015 og 2016.

HVOR KOMMER DE FRA?

Danmarks Statistiks opgørelse viser, at 40% af de personer, som opnåede dansk statsborgerskab mellem 1979-2016, var fra asiatiske lande. Dernæst følger Europa med 38%. Næsten 8 ud af 10 nye statsborgere i Danmark kommer altså fra de to verdensdele, som også udgør langt størstedelen af den samlede gruppe af indvandrere i Danmark. Størstedelen af de knap 15.000, der er opført som statsløse, er palæstinensere.

Antallet af personer tildelt dansk statsborgerskab i perioden 1979-2016 efter verdensdel for deres tidligere statsborgerskab. Danmarks Statistik: www.statistikbanken.dk

DOBBELT STATSBOGERSKAB

Før 2015 mistede danske statsborgere, der fik statsborgerskab i et andet land, deres danske statsborgerskab. Undtagelsen var, hvis man blev tildelt det fremmede statsborgerskab, uden at have ansøgt om det – f.eks. gennem ægteskab eller hvis man var født ind i det. I 2015 blev dobbelt statsborgerskab tilladt i Danmark. Nu kan danske statsborgere beholde deres danske statsborgerskab og samtidig blive statsborgere i et andet land. Og andre statsborgere kan få dansk statsborgerskab uden at fraskrive sig det andet. Dette er dog kun muligt, hvis det andet land anerkender dobbelt statsborgerskab.

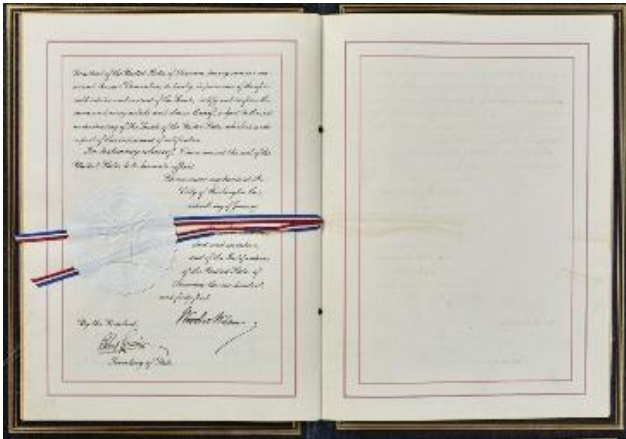
Fængselsmuseet, 2017.

”Statsborgerskab har stor betydning. Det finder man især ud af, når man mister det [...]. Derfor har mange indvandrere med langvarige ophold i Danmark ikke ansøgt om dansk statsborgerskab, for de har ikke [...] villet opgive det statsborgerskab, de er født og opvokset med.”

Politiken, 2015

HEZEKIAH SOM DANSK STATSBOGERSKAB

Hezekiah Smith og Adolphus Andrew var født i Dansk Vestindien og var også danske statsborgere. Det var de, fordi "Lov om Erhvervelse og Fortabelse af Indfødsret" fra 1898 slog fast, at personer, der ikke var statsborgere i et andet land, og som var født inden for den danske stat, og som havde boet der indtil deres 19. år, havde indfødsret. Salgstraktaten mellem Danmark og USA fastsatte i artikel 6 forhold vedrørende statsborgerskab. USA tolkede det sådan, at det drejede sig om personer, der opholdt sig på øerne på overdragelsesdagen. Hvis man var fraværende den dag, var man fortsat dansk. Hezekiah Smith og Adolphus Andrew, som var fanger i Horsens, var derfor stadig danskere efter 31. marts 1917.

Salgstraktatens sidste side. Underskrevet af præsident Woodrow Wilson og udenrigsminister Robert Lansing, 1916. Rigsarkivet.

"De, som forbliver paa Öerne, har Ret til at bevare deres Statsborgerforhold til Danmark ved, inden et Aar fra Dagen for Udvekslingen af denne Konventions Ratifikation, til en "Court of Record" at afgive en Erklæring om, at de önsker at bevare saadant Statsborgerforhold."

Salgstraktaten, 1916

FRATAGELSE AF STATSBOGERSKAB

To danske statsborgere, Hezekiah Smith og Adolphus Andrew, samt en brite, Alexander Walton, var dømt i Dansk Vestindien. De afsonede i Horsens, da øerne blev solgt til USA i 1917. Man havde derefter 3 muligheder i forbindelse med deres løsladelse:

- Integration i det danske samfund
- Hjemsendelse til Jomfruøerne
- Forespørgsel til de amerikanske myndigheder, om USA ville modtage dem

De danske myndigheder valgte den sidste mulighed, men USA afviste, og de blev derfor i Horsens. Andrew og Walton døde i fængslet, mens Hezekiah Smith blev benådet i 1923 mod at forlade Danmark for altid. Det var reelt en fratagelse af Hezekiah Smiths danske statsborgerskab, og han blev dermed gjort statsløs.

Fangerne Smith, Andrew og Walton. Rigsarkivet.

"[William Hezekiah Smiths] Benaadning er gjort afhængig af, at han forlader Landet for stedse og ingensinde mere vender tilbage."

Statspolitiet, 1923

FRADØMT STATSBOGERSKAB

8. juni 2016 afgjorde Højesteret, at Said Mansour, der både havde marokkansk og dansk statsborgerskab, skulle miste sit danske statsborgerskab og udvises af landet for at opfordre til terror. Da Mansour var både dansk og marokkansk statsborger, blev han ikke statsløs. Med Højesterets afgørelse skærpedes interessen omkring danske statsborgeres rettigheder. I marts 2017 er selve udvisningen blevet aktuel, efter at udenrigsministeren har drøftet sagen med Marokkos justitsminister.

”Efter en afvejning af på den ene side forholdets grovhed og på den anden side en frakendelses betydning for tiltalte på grundlag af en vurdering af hans forhold, (...) tiltrådte Højesteret, at han burde frakendes sit danske statsborgerskab.”

Højesteret, 2016

Fængelsmuseet, 2017.

STATSLØSHED

Danmark tiltrådte i 1977 FN's konvention af 1961 om begrænsning af statsløshed. Dermed er Danmark forpligtet til at følge konventionens forskrifter om varetagelse af statsløses interesser og om at undgå, at personer bliver statsløse. I 2011 kom den såkaldte "statsløse-sag" frem. De danske myndigheder havde fejlbehandlet sager om statsløse, der var født i Danmark, og som fortrinsvis havde palæstinensisk baggrund. Der var givet afslag på ansøgninger om statsborgerskab til personer, der faldt ind under FN-konventionen. I forbindelse med sagen blev integrationsminister Birthe Rønn Hornbech afskediget fra sin ministerpost. En undersøgelseskommission afsluttede sit arbejde i 2015.

”Statsløsekommissionen konkluderer, at der i perioden fra 1991 til 2010 er meddelt afslag på ansøgninger om indfødsret til statsløse personer, som klart er i strid med Danmarks folkeretlige forpligtelser.”

Justitsministeriet, 2015

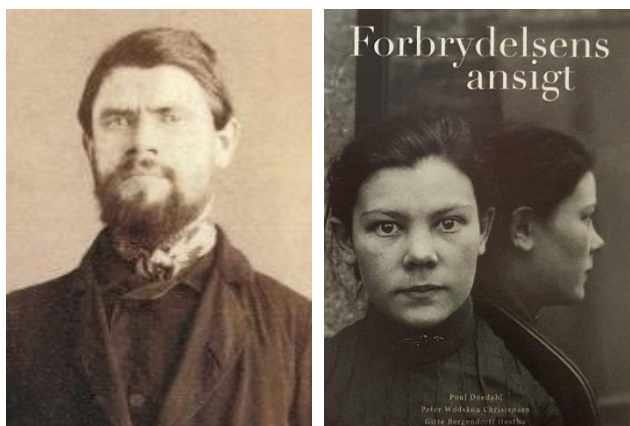
Beretning afgivet af
STATSLØSEKOMMISSIONEN

Kapitel 1-3

NIELS PETER LARSEN

"Fange nummer 137, Niels Peter Larsen, tilbragte det meste af sit voksenliv i landets straffeanstalter for tyveri, indbrud, bedrageri og brandstiftelse. I 1869 stod han tiltalt for brandstiftelse. Det lykkedes ham i første omgang at undvige fra arresthuset [...] Først da han besluttede sig for at drage til Sverige for at skabe sig en ny tilværelse og nåede havnen i Helsingør, blev han pågrebet, ført til København og fotograferet. Udfaldet af sagen var 12 års tugthusstraf, som han afsonede i Horsens."

Uddrag fra Duedahl, Christensen og Høstbo, "Forbrydelsens ansigt", 2013

Fange nummer 137, Niels Peter Larsen. Fra Duedahl, Christensen og Høstbo, "Forbrydelsens ansigt", 2013.

"Opholdet endte med, at man eftergav ham en del af straffen, på betingelse af at han – sådan som han selv ønskede det – forlod landet. I april 1878 blev han afskibet til Malmø."

Duedahl, Christensen og Høstbo,
"Forbrydelsens ansigt", 2013

NIELS NIELSEN

Niels Nielsen, kaldet Bornholmer Nielsen, havde som 25-årig flere domme bag sig. Han var flere gange dømt for tyveri og bedrageri, senest med en forbedringshusdom på 1 år og 4 måneder. I 1904 blev han igen idømt 2 års forbedringshus, men her fik han mulighed for benådning i stedet, betingelsen var, at han skulle tage ophold i udlandet i 10 år. Niels Nielsen valgte at afslå benådningen og afsonede i stedet de 2 års forbedringshus i Straffeanstalten i Vridsløselille. I 1917 fik han igen en dom. Denne gang fik han 3 års tugthus for tyveri med mere, og han blev indsat i Horsens Straffeanstalt.

Niels Nielsen, 1916.

"Hvilken sidste straf han ved Kgl. Resol. Af 21/4 04 fritages for at udstaa mod i 10 Aar at tage Ophold i fremmed Verdensdel."

Stambog, 1907

UDVANDRING

”Fanger, der ønskede at udvandre, blev forsynet med rejsepenge og sendt til generalkonsulatet i Hamborg [...] Midlerne til disse rejser fik man som regel fra de pågældende fangers hjemstedskommuner, der næsten altid var rede til at skyde pengene i foretagendet i stedet for at få fangen hjem til forsørgelse. [...] i tidsrummet fra anstaltens åbning og til 1861 sendte man godt og vel 10% af de løsladte fanger til udlandet. I visse perioder drev man en meget stærk propaganda for at få fangerne til at udvandre, og kaptajn Backe lod endog breve fra udvandrede tidligere fanger cirkulere på anstalten. Helt op til 1914 fortsatte man med disse tilskyndelser.”

Uddrag fra Christiansen og Møller, ”Statsfængslet i Horsens”, 1953

”[Han blev] af Inspecteuren gjentagne Gange indstillet til Benaadning med Forpligtelse at lade sig landsforvise. Sidafvigte Efteraar blev han i Anledning af hans Majestæts Fødselsdag benaadet med Friheden, og det lykkedes saaledes omsider at faae ham afsted til Amerika.”

Fængselselskabet, 1864

”Han havde megen Lyst til at udvandre, og da der fra anden Side ydedes et større Bidrag hertil, blev han ved Selskabets Foranstaltning hjulpen til en anden Verdensdel.”

Horsens Fængselselskab, 1894